

УДК 336.1

ОЦІНЮВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ТА РЕГУЛЮЮЧОЇ РОЛІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Зоряна Лободіна¹; Андрій Кізіма¹; Леся Марущак²

¹Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

²Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Тернопіль, Україна

Резюме. Досліджено вплив податку на додану вартість (далі – ПДВ) на соціально-економічний розвиток держави та розглянуто його як інструмент механізму формування бюджетних ресурсів і регулювання добробуту та діяльності платників податку. Визначено, що, крім зниження ставки податку органами державної влади та місцевого самоврядування мають бути забезпечені сприятливі умови для ведення підприємницької діяльності, впроваджені заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією та монополізмом на ринку. Для компенсації втрат бюджетних ресурсів, які відбудуться у результаті можливого зниження ставки податку на додану вартість, потрібно шукати альтернативні джерела наповнення бюджету держави. Така ситуація може послабити конкурентоспроможність України, посилити недовіру з боку потенційних інвесторів та деактивізувати залучення інвестицій в економіку країни. З метою стимулювання здійснення окремих видів господарської діяльності, збільшення обсягу або підвищення рівня доступності споживання окремих товарів (послуг) податковим законодавством передбачено певні преференції щодо оподаткування доданої вартості, зокрема – зниження ставки податку, звільнення від сплати податку, виключення з бази оподаткування, податковий кредит, податкові пільги. Крім того, у статті виявлено регулюючий вплив ПДВ як фінансового інструменту на систему оподаткування. Висвітлено особливості адміністрування ПДВ в Україні та зарубіжних країнах, розглянуто динаміку, тенденції надходження і відшкодування ПДВ в Україні. Наведено причини заборгованості відшкодування податку та запропоновано шляхи покращення адміністрування ПДВ. Проведено аналіз оцінки фіскальної ефективності ПДВ, визначено індикатори оцінювання фіскальної ефективності цього податку. Незважаючи на перманентне збільшення абсолютного обсягу зазначеного податку та його частки у валовому внутрішньому продукті (далі – ВВП) і доходах державного бюджету, через такі проблеми як регресивний вплив на населення з низьким рівнем доходів, ухилення від сплати податку та мінімізація податкових зобов'язань, зростання обсягів відшкодування податку на додану вартість за рахунок бюджетних ресурсів, фіскальна роль ПДВ послаблюється.

Ключові слова: податок на додану вартість, система оподаткування, ефективність, доходи, бюджет.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.129

Отримано 30.10.2020

UDC 336.1

ESTIMATING THE FISCAL AND REGULATORY ROLE OF VALUE ADDED TAX

Zoryana Lobodina¹; Andrii Kizyma¹; Lesia Marushchak²

¹West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

²Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

Summary. The impact of value added tax (hereinafter – VAT) on the socio-economic development of the state is investigated in this paper. Here it is considered as a tool of the mechanism of budgetary resources

formation and regulation of taxpayers' welfare and activities. It is determined that, in addition to the reduction of tax rate, the public authorities and local governments should provide favorable conditions for doing business, implement measures for anticorruption and market anti-monopoly. To compensate for the expenses of budgetary resources occurring as a result of possible reduction in the value added tax rate, it is necessary to look for alternative sources of pumping up the state budget. Such situation could weaken Ukraine's competitiveness, increase distrust of potential investors, and deactivate attracting investments into the country's economy. In order to stimulate certain economic activities, to increase the volume or the level of availability of certain goods (services) consumption, the tax legislation provides certain preferences for value added tax, particularly – lowering the tax rate, tax exemptions, tax credit, tax benefits. In addition, the regulatory impact of VAT as a financial instrument on the taxation system is revealed in this paper. The peculiarities of VAT administration in Ukraine and foreign countries are highlighted, the dynamics, tendencies of receipt and reimbursement of VAT in Ukraine are considered. The reasons for tax refund arrears are given and ways to improve VAT administration are proposed. Analysis of the assessment of VAT fiscal efficiency is carried out, the indicators of the assessment of this tax fiscal efficiency are determined. Despite the permanent increase in the absolute amount of this tax and its share in gross domestic product (hereinafter – GDP) and state budget revenues, the fiscal role of VAT is weakened due to such problems as regressive impact on low-income populations, tax evasion and minimization of tax liabilities, growth of volumes of VAT refunds at the expense of budgetary resource.

Key words: value added tax, taxation system, efficiency, revenues, budget.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.129

Received 30.10.2020

Постановка проблеми. Податок на додану вартість відноситься до непрямих податків і функціонує у понад 140 країнах світу. Виконуючи фіскальну й регулюючу функції та будучи імперативними грошовими відносинами, пов'язаними з формуванням централізованого фонду грошових ресурсів, ПДВ впливає на соціально-економічний розвиток держави та розглядається як інструмент:

- механізму формування бюджетних ресурсів;
- регулювання добробуту та діяльності платників податку.

В Україні податок на додану вартість вперше був запроваджений у 1992 р. Ставка зазначеного податку до 1997 р. неодноразово змінювалась і лише з 1997 р. стабілізувалась на рівні 20%. Згідно з Податковим кодексом України з 2014 р. передбачалося поступове зниження базової ставки податку до 17%, однак воно так і не відбулося.

На думку багатьох економістів, зниження ставки податку на додану вартість стимулює сукупний попит та забезпечує ріст економіки. Водночас, крім зниження ставки податку органами державної влади та місцевого самоврядування мають бути забезпечені сприятливі умови для ведення підприємницької діяльності, впроваджені заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією та монополізмом на ринку. В іншому випадку, виникає ризик того, що внаслідок зниження ставки ПДВ у першу чергу відбудеться збільшення обсягу імпорту споживчих товарів, а не їхнього виробництва.

З іншого боку, для компенсації втрат бюджетних ресурсів, які відбудуться у результаті можливого зниження ставки податку на додану вартість, потрібно буде шукати альтернативні джерела наповнення бюджету держави (в першу чергу – це надходження від податків на майно і корпоративних доходів). Це послабить конкурентоспроможність України, посилить недовіру з боку потенційних інвесторів та деактивізує залучення інвестицій в економіку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, пов'язаним з функціонуванням та удосконаленням податку на додану вартість присвячені праці вітчизняних науковців та практиків: О. Амоша, В. Андрущенко, В. Буряковського, В. Бесєдіна, О. Василика, В. Вишневського, М. Войнаренка, В. Геєця, О. Данілова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луїної, В. Мельника, В. Опаріна, А. Скрипника, А. Соколовської, В. Федосова та інших. Однак, незважаючи на численні дослідження різноманітних аспектів функціонування податку на додану вартість, детальнішого вивчення потребує питання визначення проблемних питань щодо функціонування ПДВ

в Україні та напрямів їх вирішення. Деякі питання все ще залишаються дискусійними, що зумовлює актуальність проблеми і необхідність її подальшого дослідження.

Метою статті є визначення проблемних напрямів функціонування податку на додану вартість та його вплив на дохідну частину Державного бюджету України.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: аналіз оцінки фіскальної ефективності ПДВ, дослідження регулюючого впливу ПДВ як фінансового інструменту в різних умовах оподаткування.

Виклад основного матеріалу. В Україні ПДВ є основним бюджетоутворюючим непрямим податком, який у повному обсязі зараховується до Державного бюджету України. Платниками цього податку є практично усі суб'єкти господарювання, які здійснюють операції з купівлі-продажу благ, незалежно від виду діяльності. З метою стимулювання здійснення окремих видів господарської діяльності, збільшення обсягу або підвищення рівня доступності споживання окремих товарів (послуг) податковим законодавством передбачено певні преференції щодо оподаткування доданої вартості, зокрема – зниження ставки податку, звільнення від сплати податку, виключення з бази оподаткування, податковий кредит, податкові пільги. Таким чином, у результаті застосування диференційованих ставок, інших умов оподаткування виявляється регулюючий вплив ПДВ як фінансового інструменту.

Тенденції зміни ПДВ наведено на рис. 1.

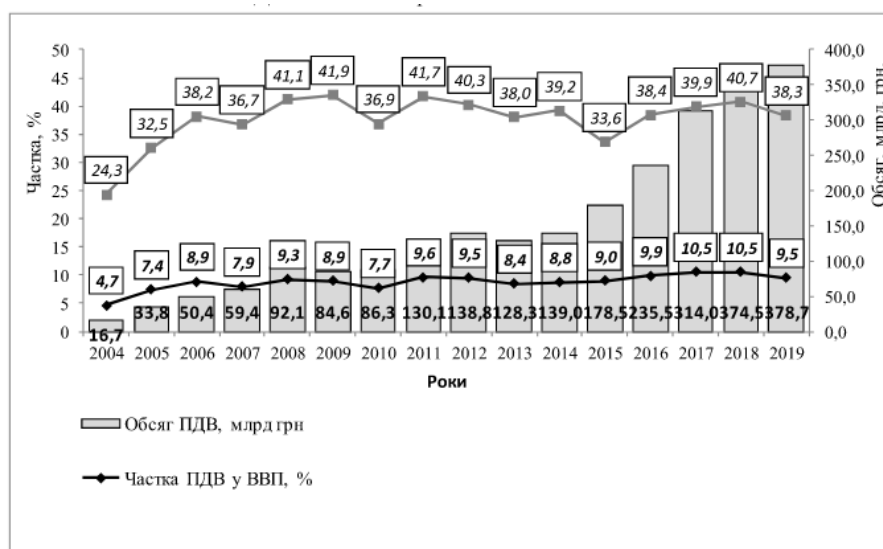

Рисунок 1. Фіскальна роль ПДВ в Україні у 2004–2019 рр.

Figure 1. VAT fiscal role in Ukraine in 2004–2019

Джерело: складено на основі даних Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України [1; 2].

Упродовж 2004–2018 рр. частка ВВП, яка у вигляді ПДВ надходила до бюджету держави, мала тенденцію до зростання: з 4,7% у 2004 р. до 10,5% у 2018 р. з незначними відхиленнями у бік зменшення в 2007 р. до 7,9%. У 2009 р. ця частка дорівнювала 8,9%, у 2010 р. – 7,7%, у 2013 р. – 8,4%, у 2014 р. – 8,8% і в 2015 р. – 9%, у 2019 р. – 9,5%. Відповідно у ці роки зменшилася також частка зазначеного податку в доходах Державного бюджету України.

Абсолютний обсяг ПДВ теж зріс – середній темп приросту за 2004–2019 рр. становив 23,12%, що свідчить про посилення фіскальної значущості зазначеного

фінансового інструменту в регулюванні розподільних відносин та впливові на соціально-економічний розвиток.

Зростання обсягу та частки ПДВ у ВВП і доходах державного бюджету з 2005 р. до 2007 р. значною мірою зумовлене скасуванням у 2005 р. багатьох податкових пільг зі сплати зазначено податку, а впродовж 2008–2012 рр. воно пояснюється обмеженням застосування податкових векселів у процесі розмитнення товарів при їхньому імпорті на територію України. У 2008 р. вперше з моменту набуття чинності законодавчої норми заборонено надання можливості сплати ПДВ при імпорті товарів на митну територію України шляхом отримання податкового векселя. Таким чином, при розмитненні товарів, ввезених в Україну, платникам не надавалося відтермінування сплати ПДВ у формі податкових векселів, а відбувалася сплата податку на додану вартість до бюджету в грошовій формі, що вплинуло на збільшення надходжень ПДВ із ввезених в Україну товарів, робіт, послуг і надало можливість збільшити відшкодування ПДВ платникам податку. У 2009–2012 рр. вексельні розрахунки з ПДВ не здійснювалися. Проте значний вплив на ці надходження мало також запровадження на законодавчому рівні подання разом з податковою декларацією копій податкових накладних в електронному вигляді з березня 2008 р., чим було припинено мінімізацію податку [3, с. 99–100].

Зменшення обсягу ПДВ і питомої ваги зазначеного непрямого податку у ВВП і доходах державного бюджету у 2009 р. відбулося внаслідок зменшення обсягу імпорту товарів, робіт і послуг порівняно з 2008 р. на 45%, а отже – внаслідок зниження обсягу ПДВ з ввезених на митну територію товарів на 9,6% у 2009 р. порівняно з 2008 р., імпортованих робіт і послуг – відповідно на 76%.

Зростання у 2010 р. абсолютного обсягу ПДВ із подальшим зменшенням його частки у ВВП та доходах державного бюджету зумовлене збільшенням обсягів бюджетного відшкодування ПДВ, зокрема – оформленого у вигляді облігацій внутрішньої державної позики.

У 2011 р. та 2012 р. відбулося зростання обсягу ПДВ як з імпортних товарів, так і з товарів, вироблених в Україні. Але вже у 2013 р. внаслідок зменшення наявних реальних доходів населення з 113,9% у 2012 р. до 106,1% у 2013 р. знизилася його купівельна спроможність, що стало причиною зменшення споживання вироблених в Україні товарів, робіт, послуг, а отже – надходження ПДВ до державного бюджету.

З 2014 р. абсолютний обсяг ПДВ поступово зростав переважно за рахунок збільшення на 10,7 млрд грн, або на 11,1% надходжень ПДВ з ввезених в Україну товарів внаслідок підвищення офіційного обмінного курсу гривні до іноземних валют, що призвело до відповідного зростання бази оподаткування. При цьому обсяг імпорту зменшився у 2014 р. на 28,3%. Водночас надходження ПДВ з вироблених в Україні товарів знизилися на 3,3 млрд грн, або на 3,9%, що відображає скорочення споживання населенням [4, с. 31].

У 2015–2019 рр. спостерігалось зростання як абсолютного обсягу ПДВ з вироблених в Україні й ввезених на її територію товарів, робіт і послуг, так і обсягу бюджетного відшкодування ПДВ з державного бюджету.

Не зважаючи на зростання фіскальної значущості ПДВ, погоджуємося з О. Молдованом, що фіскальний потенціал відносно високої номінальної ставки ПДВ в Україні знижується неадекватно низькою реальною (імпліцитною) ставкою цього податку [5]. У 2020 р. стандартна ставка ПДВ в Україні становила 20% (застосовувалися також знижені ставки 7% і 0%) і практично не перевищувала ставки ПДВ (VAT (Values Added Tax) and GST (Goods & Sales Tax) rates) зарубіжних країн. Наприклад, в Австрії стандартна ставка – 20% (використовуються для оподаткування окремих товарів і послуг ставки 13%, 10%, 0%), у Бельгії – 21% (12%, 6%, 0%), у Болгарії – 20% (9%, 0%), у Канаді – федеральна ставка 5% (+ ставка провінцій,

але загалом ставка не перевищує 15%), у Хорватії – 25% (13%, 5%, 0%), на Кіпрі – 19% (9%, 5%), у Фінляндії – 24% (14%, 10%, 0%), у Франції – 20% (10%, 5,5%, 2,1%, 0%), у Німеччині – 19% (7%, 0%), в Ісландії – 24% (11%), в Ірландії – 23% (13,5%, 9%, 4,8%, 0%), в Італії – 22% (10%, 5%, 4%, 0%), у Польщі – 23% (5%, 8%, 0%), у Росії – 18% (10%, 0%), в Іспанії – 21% (10%, 4%, 0%), у Швеції – 25% (12%, 6%, 0%), у Швейцарії – 7,7% (3,7%, 2,5%, 0%), у Великобританії – 20% (5%, 0%) [6].

Аналіз даних рис. 2 свідчить, що у 2004 р. ефективна ставка ПДВ в Україні становила 6,5% та починаючи з 2005 р. переважно через відміну значної кількості податкових пільг і преференцій зі сплати ПДВ мала тенденцію до поступового зростання.

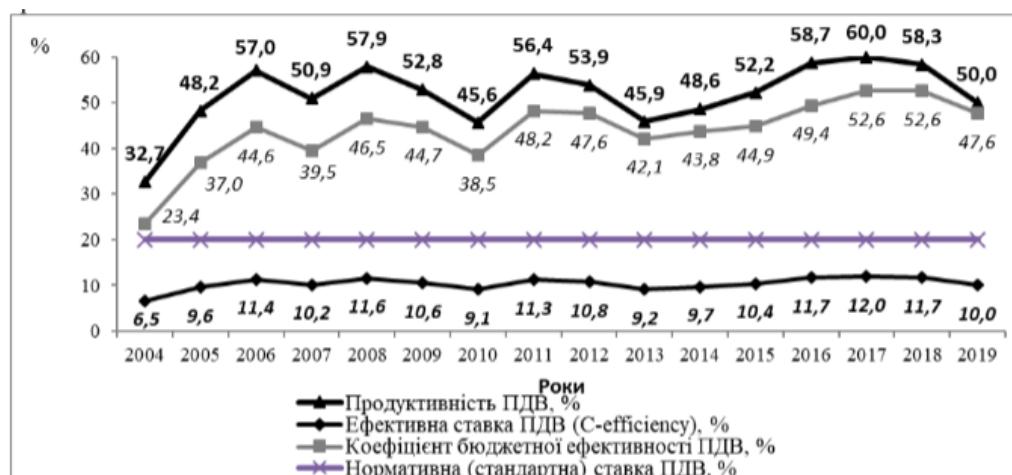

Рисунок 2. Оцінювання фіскальної ефективності ПДВ в Україні у 2004–2019 рр., %

Figure 2. Fiscal efficiency evaluation of VAT in Ukraine in 2004–2019, %

Джерело: побудовано за результатами використання методики і вихідних даних для розрахунку, наведених у табл. 1 і 2.

Проте вже у 2007 р., 2010 р., 2013 р. і 2019 р. спостерігалось зниження зазначеного показника відповідно до 10,2%, 9,2% та 10%, що відображає зниження ефективності адміністрування ПДВ.

Таблиця 1. Індикатори оцінювання фіскальної ефективності ПДВ

Table 1. Evaluation indicators of fiscal effectiveness of VAT

Показники	Формула для розрахунку	Характеристика показника
1	2	3
Ефективна ставка ПДВ (C-efficiency), %	$\frac{\Phi Н_{\text{ПДВ}}}{\text{КСВД} + \text{КСВНО} + \text{КСВСЗУ}} \times 100\% ,$ <p>де $\Phi Н_{\text{ПДВ}}$ – фактичний обсяг надходження ПДВ; КСВД – кінцеві споживчі витрати домашніх господарств; КСВНО – кінцеві споживчі витрати некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства; КСВСЗУ – кінцеві споживчі витрати сектора загального державного управління</p>	Відносна ефективність адміністрування ПДВ (чим більше наближається показник до нормативної ставки ПДВ (20%), тим ефективніший процес адміністрування)

1	2	3
Коефіцієнт бюджетної ефективності ПДВ, %	$\frac{\Phi_{\text{ПДВ}}}{\text{ВВП}} \times 100\% \times \frac{100\%}{C_{\text{ПДВ}}}$ де ВВП – обсяг ВВП; $C_{\text{ПДВ}}$ – нормативна ставка ПДВ	Діагностичний інструмент для оцінювання рівня віддачі національної економіки та індикатор для оцінювання ефективності податку; відображає обсяг надходжень ПДВ у відсотках до ВВП, який припадає на 1% номінальної ставки ПДВ (чим більше значення показника, тим вища ефективність ПДВ)
Продуктивність ПДВ, %	$\frac{E_{\text{ПДВ}}}{C_{\text{ПДВ}}} \times 100\%$ де $E_{\text{ПДВ}}$ – ефективна ставка ПДВ (C-efficiency)	Відображає рівень співвідношення ефективної та номінальної ставок та рівень використання (оподаткування) податкової бази (чим вище значення показника, тим ефективніший процес адміністрування ПДВ)

Джерело: складено авторами на основі [7–9].

Таблиця 2. Вихідні дані для оцінювання фіскальної ефективності ПДВ в Україні у 2004–2019 рр.

Table 2. Initial data for assessing VAT fiscal efficiency in Ukraine in 2004–2019

Роки	ВВП, млн грн	Кінцеві споживчі витрати домашніх господарств, млн грн	Кінцеві споживчі витрати некомерційних організацій, що обслуговують домашнє господарства, млн грн	Кінцеві споживчі витрати сектора загального державного управління, млн грн	Фактичний обсяг надходження ПДВ, млн грн
2004 р.	357544	190615	4609	60392	16733,5
2005 р.	457325	265714	4814	80156	33803,8
2006 р.	565018	336864	5272	99714	50396,7
2007 р.	751106	448951	6608	127942	59382,8
2008 р.	990819	619561	7489	168177	92082,6
2009 р.	947042	609387	7229	184109	84596,7
2010 р.	1120585	717509	8379	220382	86315,9
2011 р.	1349178	905609	9905	238691	130093,8
2012 р.	1459096	1001964	9226	276352	138826,8
2013 р.	1522657	1099191	10570	287751	128269,3
2014 р.	1586915	1120876	12873	296210	139024,3
2015 р.	1988544	1331526	15788	376315	178452,4
2016 р.	2385367	1569702	18899	443727	235506
2017 р.	2983882	1977640	23865	616621	313980,6
2018 р.	3560596	2438778	30977	739537	374508,2
2019 р.	3974564	2954221	39341	791571	378690,2

Джерело: складено на основі даних Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України [1; 2].

Результати аналізу показників продуктивності та коефіцієнта бюджетної ефективності ПДВ дають підстави стверджувати про значне підвищення фіскальної ефективності ПДВ у 2006 р. – до 57% та 44,6%, у 2008 р. – 57,9% та 46,5%, у 2011 р. – 56,4% та 48,2%, у 2016 р. – 58,7% та 49,4%, у 2017 р. – 60% та 52,6% відповідно. Проте, починаючи із 2018 р. зменшення значень показників продуктивності та коефіцієнта бюджетної ефективності ПДВ свідчать про зниження фіскальної ефективності ПДВ. При аналізі зазначених показників доцільно врахувати те, що для їхнього розрахунку

використовувалася лише нормативна (стандартна) ставка ПДВ 20%, а діючі ставки 0% і 7% не бралися до уваги. Тому отримані значення індикаторів характеризуються незначною похибкою, але загалом вони дають змогу охарактеризувати фіскальну ефективність ПДВ.

Зіставляючи середній показник бюджетної ефективності ПДВ у країнах ЄС у 2006 р. – 41% – та в Україні, ми встановили, що зазначений індикатор у країнах ЄС на 3,6% менший, ніж в Україні. У трансформаційних європейських економіках, що розвиваються, цей показник становить: у Болгарії – 63%, в Естонії – 50%, у Латвії – 47%, у Словенії – 44%. Відставання від країн ЄС зумовлено більш низькою продуктивністю ПДВ в Україні [5].

Отже, незважаючи на перманентне зростання абсолютного обсягу ПДВ і його частки у ВВП та доходах державного бюджету через такі проблеми, як: регресивний вплив на населення з низьким рівнем доходів (через значну питому вагу споживання у доходах), ухилення від сплати податку та мінімізація податкових зобов'язань (штучне формування податкового кредиту за допомогою використання фіктивних банкрутів, фальшивих накладних діючих підприємств та накладних попередніх податкових періодів, здійснення віртуальних фінансово-господарських операцій; реалізація продукції через спрощену систему оподаткування; здійснення операцій фіктивного експорту [10, с. 9]); зростання обсягів відшкодування ПДВ за рахунок бюджетних коштів, фіскальна роль ПДВ послаблюється.

Зокрема, на думку М. Садовенко, пріоритетними завданнями сучасної фіскальної політики у сфері адміністрування ПДВ залишаються такі: вироблення оптимального механізму повернення податкового кредиту з ПДВ, ліквідація схем незаконного відшкодування; чітке визначення принципів та критеріїв надання пільг, перехід до диференційованих ставок податку на додану вартість (цьому мають передувати покращення контрольно-перевірної роботи органів Державної фіскальної служби України, підвищення рівня свідомості платників податків, створення умов для зменшення ризиків ухилення від оподаткування) з метою посилення його регуляторного значення й підвищення фіскальної ефективності. У межах вирішення проблеми з відшкодування ПДВ держава має проводити політику симетрично жорстких заходів: з одного боку, суб'єкти господарювання повинні забезпечувати виконання встановлених Податковим кодексом України жорстких обмежень щодо права на податковий кредит, а з іншого – уряд має безумовно й оперативно відшкодовувати підтверджені обсяги дебетового сальдо [11, с. 253].

Таким чином, один із пріоритетів податкової політики в контексті вирішення проблем, пов'язаних з удосконаленням формування бюджетних ресурсів, – це підвищення фіскальної значущості та ефективності ПДВ.

Висновки. На основі результатів оцінювання фіскальної ефективності податку на додану вартість доведено, що, не зважаючи на перманентне збільшення абсолютного обсягу зазначеного податку та його частки у ВВП і доходах державного бюджету через такі проблеми, як регресивний вплив на населення з низьким рівнем доходів, ухилення від сплати податку та мінімізація податкових зобов'язань, зростання обсягів відшкодування податку на додану вартість за рахунок бюджетних ресурсів, фіскальна роль податку на додану вартість послаблюється.

Conclusions. Based on the results of the assessment of the fiscal efficiency of value added tax, it is proved that, despite the permanent increase in the absolute amount of this tax and its share in GDP and state budget revenues, the fiscal role of value added tax is weakened due to such problems as regressive impact on low-income populations, tax evasion and minimization of tax liabilities, growth of VAT refunds at the expense of budgetary resources.

Список використаної літератури

1. Звіти Державної казначейської служби України про виконання Державного та місцевих бюджетів України з пояснювальними записками за 2004–2019 рр. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України «ВВП (2004–2019 рр.)». URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Зварич О. В. Податкові надходження: методологія прогнозування: моногр. К : Київ. нац. торг. екон. у-т, 2013. 444 с.
4. Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. К., 2015. 77 с.
5. Молдован О. Напрями та механізми підвищення фіскальної та регулятивної ефективності ПДВ: аналіт. зап. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/247/#_ftnref1.
6. International VAT and GST rates 2017. URL : <https://www.vatlive.com/vat-rates/international-vat-and-gst-rates/?referrer=https%3A%2F%2F>
7. Дахнова О. Є., Білик Н. Ю. Оцінка індикаторів фіскальної ефективності ПДВ в Україні. Молодий вчений. 2017. № 7 (47). С. 431–435.
8. Серебрянський Д. М., Вдовиченко А. М., Зубрицький А. І. Методичні рекомендації щодо оцінки ефективності адміністрування ПДВ Державною фіскальною службою України / за заг. ред. Д. М. Серебрянського. Ірпінь: НДІ фін. права, 2015. 31 с.
9. Keen M. Anatomy of VAT. IMF Working paper No. WP/13/111. 2013. 1 May. 28 p. <https://doi.org/10.5089/9781484330586.001>
10. Крисоватий А., Гуцул І. Фіскальна ефективність ПДВ із ввезених на митну територію України товарів. Економіст. 2015. № 5. С. 7–9.
11. Садовенко М. М. Аналіз фіскальної ефективності ПДВ в контексті її оптимізації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 11. С. 250–254.

References

1. Zvity Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrayiny pro vykonannya Derzhavnoho ta mistsevykh byudzhetyv Ukrayiny z pojasnyuval'nymy zapyskamy za 2004–2019 rr. URL: <http://www.treasury.gov.ua>
2. Statystychna informatsiya Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny “VVP (2004–2019 rr.)”. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Zvarych O. V. Podatkovi nadkhodzhennya: metodolohiya prohnozuvannya: monohr. K: Kyviv. nats. torh. ekon. u-t, 2013. 444 p.
4. Zubenko V. V., Samchyns'ka I. V., Rudyk A. Yu. ta in. Byudzhetniy monitorynh: Analiz vykonannya byudzhetu za 2014 rik. IBSED, Proekt “Zmitsnennya mistsevoyi finansovoyi initsiatyvy (ZMFI-II) vprovadzhennya”, USAID. K., 2015. 77 h.
5. Moldovan O. Napryamy ta mekhanizmy pidvyshchennya fiskal'noyi ta rehulyatyvnoyi efektyvnosti PDV: analit. zap. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/247/#_ftnref1.
6. International VAT and GST rates 2017. URL: <https://www.vatlive.com/vat-rates/international-vat-and-gst-rates/?referrer=https%3A%2F%2F>
7. Dakhnova O. Ye., Bilyk N. Yu. Otsinka indyikatoriv fiskal'noyi efektyvnosti PDV v Ukrayini. Molodyy vchenyy. 2017. No. 7 (47). P. 431–435.
8. Serebryans'kyy D. M., Vdovychenko A. M., Zubryts'kyy A. I. Metodychni rekomendatsiyi shchodo otsinky efektyvnosti administruvannya PDV Derzhavnoyu fiskal'noyu sluzhboyu Ukrayiny / za zah. red. D. M. Serebryans'koho. Irpin': NDI fin. prava, 2015. 31 p.
9. Keen M. Anatomy of VAT. IMF Working paper No. WP/13/111. 2013. 1 May. 28 p. <https://doi.org/10.5089/9781484330586.001>
10. Krysovaty A., Hutsul I. Fiskal'na efektyvnist' PDV iz vvezenykh na mytnu terytoriyu Ukrayiny tovariv. Ekonomist. 2015. No. 5. P. 7–9.
11. Sadovenko M. M. Analiz fiskal'noyi efektyvnosti PDV v konteksti yiyi optymizatsiyi. Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. 2015. No. 11. P. 250–254.